

**Lieta C-509/22****Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar  
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2022. gada 27. jūlijs

**Iesniedzējtiesa:***Corte suprema di cassazione* (Itālija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2022. gada 20. jūlijs

**Kasācijas sūdzības iesniedzējs:***Agenzia delle Dogane e dei Monopoli***Atbildētāja kasācijas instancē:***Girelli Alcool Srl***Pamatlietas priekšmets**

Kasācijas sūdzība, ko *Agenzia delle dogane* [Muitas un monopolu dienests, Itālija] iesniedzis par kādu *Commissione tributaria regionale della Lombardia* [Lombardijas reģiona Nodokļu lietu tiesas, Itālija] spriedumu, ar ko apelācijas instancē bija apstiprināta pirmajā instancē apmierinātā sabiedrības *Girelli Alcool Srl* prasība samazināt akcīzes nodokli par spirta daudzumu, kas nejauši bija izlijis.

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats**

Ievērojot LESD 267. pantu, *Corte di cassazione* [Kasācijas tiesa, Itālija] – iesniedzējtiesa – kā pēdējās instances tiesa lūdz skaidrojumus, arī Tiesas judikatūras gaismā, par to, kā jāsaprot jēdziens “neparedzēti apstākļi” saistībā ar akcīzes preču zudumiem, kuri šajā lietā radušies atliktās nodokļa maksāšanas režīma laikā, un saistībā ar izrādīto rūpību, lai izslēgtu atbildības rašanos. Turklāt iesniedzējtiesa lūdz skaidrojumus par valsts tiesību normu par vieglas neuzmanības (pielīdzināta neparedzētiem apstākļiem un nepārvaramas varas

apstāklim) saderību ar Savienības tiesībām un par iespēju izmantot turpmāku vispārēju kategoriju ar nosaukumu “viegla neuzmanība”.

### **Prejudiciālie jautājumi**

“Vispirms, vai jēdziens “neparedzēti apstākļi”, kas ir pamatā zudumiem, kuri radušies atliktās nodokļa maksāšanas režīma laikā Direktīvas 2008/118/EK 7. panta 4. punkta izpratnē, ir jāsaprot – tāpat kā nepārvaramas varas apstākļi – tādējādi, ka tie ir ārpus apstiprinātā noliktavas turētāja ietekmes esoši neparasti, neparedzami un nenovēršami apstākļi, kuri, kaut gan viņš no savas puses veic visus piesardzības pasākumus, objektīvi ir ārpus viņa kontroles?”

Turklāt, vai, lai izslēgtu atbildību neparedzētu apstākļu gadījumā, nozīme ir rūpībai, kas izrādīta, veicot nepieciešamos piesardzības pasākumus kaitējumu radošās darbības novēršanai un ja tā ir, cik lielā mērā?”

Pakārtoti abiem pirmajiem jautājumiem, vai tāds noteikums kā 1995. gada 26. oktobra Leģislatīvā dekrēta Nr. 504 4. panta 1. punkts, kas neparedzētus apstākļus un nepārvaramas varas apstākļi pielīdzina (paša nodokļa maksātāja vai trešo personu) vieglai neuzmanībai, ir saderīgs ar regulējumu, kas noteikts Direktīvas 2008/118/EK 7. panta 4. punktā, kurā nav norādīti papildu nosacījumi, it īpaši attiecībā uz kaitējuma izdarītāja vai aktīvā tiesību subjekta “vainu”?

Visbeidzot, vai frāze, kas arī ir ietverta minētajā 7. panta 4. punktā, “*vai dalībvalsts kompetento iestāžu izsniegtās atļaujas dēļ*” var tikt saprasta kā iespēja dalībvalstij noteikt citu vispārēju kategoriju (viegla neuzmanība), kas var ietekmēt nodošanas patēriņam definīciju preču iznīcināšanas vai zuduma gadījumā, vai tomēr minētā frāze nevar iekļaut šādu noteikumu, jo tā drīzāk ir jāsaprot kā attiecinājums uz konkrētiem gadījumiem, kuriem katru reizi ir izsniegta atļauja vai kuri katrā ziņā tiek identificēti katrā atsevišķā gadījumā pēc to objektīvajiem elementiem?”

### **Atbilstošās Savienības tiesību normas**

Padomes Direktīva 2008/118/EK (2008. gada 16. decembris) par akcīzes nodokļa piemērošanas vispārēju režīmu, ar ko atceļ Direktīvu 92/12/EEK, it īpaši 9. apsvērums un 7. panta 4. un 5. punkts:

“4. Ja akcīzes precēm piemēro atliktās nodokļa maksāšanas režīmu, tad pilnīgu to iznīcināšanu vai neatgriezenisku zudumu, tostarp zudumu, kas rodas tādu preču būtības, neparedzētu apstākļu vai nepārvaramas varas, vai dalībvalsts kompetento iestāžu izsniegtās atļaujas dēļ, neuzskata par nodošanu patēriņam.

Šajā direktīvā par pilnīgi iznīcinātām vai neatgriezeniski zudušām uzskata preces, kuras kā akcīzes preces ir kļuvušas nederīgas turpmākam izmantojumam.

Par akcīzes preču pilnīgu iznīcināšanu vai neatgriezenisku zudumu sniedz pienācīgus pierādījumus tās dalībvalsts kompetentajām iestādēm, kurā notika attiecīgo akcīzes preču pilnīga iznīcināšana vai neatgriezenisks zudums vai – ja nav iespējams noteikt, kur tika izraisīts zaudējums, – kur to konstatēja.

5. Katra dalībvalsts paredz savus noteikumus un nosacījumus, saskaņā ar kuriem nosaka zudumus, kas minēti 4. punktā.”

### Atbilstošā Tiesas judikatūra

Spriedums, 2007. gada 18. decembris, *Société Pipeline Méditerranée et Rhône (SPMR)*, C-314/06, ECLI:EU:C:2007:817, 23., 25., 31., 37. punkts; spriedums, 2017. gada 18. maijs, VAS “Latvijas Dzelzceļš”, C-154/16, ECLI:EU:C:2017:392, 61. punkts; spriedums, 2021. gada 24. februāris, *Silcompa*, C-95/19, ECLI:EU:C:2021:128, 52. punkts; spriedums, 2022. gada 24. marts, *Generàlmi ředitelstvi cel*, C-711/20, ECLI:EU:C:2022:215, 43. punkts

### Atbilstošās valsts tiesību normas

*DECRETO LEGISLATIVO 26 ottobre 1995, n. 504, Testo unico delle disposizioni legislative concernenti le imposte sulla produzione e sui consumi e relative sanzioni penali e amministrative (Testo Unico sulle Accise – TUA)* [1995. gada 26. oktobra Leģislatīvais dekrēts Nr. 504, ar ko izveido to tiesību normu konsolidēto tekstu, kuras attiecas uz ražošanas un patēriņa nodokļiem un ar tiem saistītajiem kriminālsodiem un administratīvajiem sodiem (Vienotais dokuments par akcīzes nodokli; turpmāk tekstā – “TUA”)], grozīts ar 2010. gada 29. marta Leģislatīvā dekrēta Nr. 48 1. pantu.

“4. pants

Nodokļa samazinājumi zaudumu, iznīcināšanas vai svara zudumu dēļ.

1. [Akcīzes] preču, kam piemēro atliktās nodokļa maksāšanas režīmu, neatgriezeniska zuduma vai pilnīgas iznīcināšanas gadījumā ir atļauts samazināt attiecīgo nodokli, ja nodokļa maksātājs nodokļu administrācijai pieņemamā veidā pierāda, ka preču zudums vai iznīcināšana ir notikuši neparedzētu apstākļu vai nepārvaramas varas dēļ. Izņemot attiecībā uz apstrādātu tabaku, fakti, kas iestājušies vieglas neuzmanības dēļ, attiecībā pret trešajām personām vai pret pašu nodokļa maksātāju, tiek pielīdzināti neparedzētiem apstākļiem vai nepārvaramai varai.”

### Īss lietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 *Girelli Alcool Srl* (turpmāk tekstā – “sabiedrība”) ir apstiprinātas etilspirta noliktavas īpašniece un darbojas kā etilspirta denaturēšanas ražotne.

- 2 2014. gada 26. martā etilspirta denaturēšanas iekārtas tvertnes piepildīšanas darbību laikā, *Agenzia delle dogane* amatpersonas klātbūtnē, notika tīra etilspirta izplūšana, kas lija uz telpas grīdu dēļ kāda vārsta, ko kāds sabiedrības darbinieks bija atstājis atvērtu.
- 3 Viena daļa produkta tika savākta un atgūta, bet otra tika neatgriezeniski zaudēta.
- 4 Tāpēc sabiedrība lūdza samazināt akcīzes nodokli par spirtu, kas bija nejauši izlijis.
- 5 *Agenzia delle dogane e dei monopoli* [Muitas un monopolu dienests] noraidīja nodokļa samazinājuma piešķiršanas lūgumu, pamatojot ar to, ka zudums neradās neparedzētu apstākļu vai nepārvaramas varas dēļ, bet gan kāda sabiedrības darbinieka, kas nejauši bija atstājis atvērtu tvertnes vārstu, neuzmanības un nolaidības dēļ, un attiecīgi pēc tam 2014. gada 3. oktobrī izdeva maksājuma paziņojumu par summu 17 476,24 EUR apmērā.
- 6 Sabiedrība apstrīdēja maksājuma paziņojumu *Commissione tributaria provinciale di Milano* [Milānas provinces Nodokļu lietu tiesā]. Tā it īpaši norādīja uz to: a) ka nav iestājies nodokļa iekasējamības gadījums, jo prece netika nodota patēriņam, tā kā bija izlijusi; b) ka notikums, kas radīja kaitējumu, bija kvalificējams kā neparedzēti apstākļi; d[c]) pakārtoti, ka kaitējumu radījušais notikums ietilpstot “vieglas” neuzmanības ietvaros, jo izrietot no kāda darbinieka, kura uzmanību bija pievērsis kas cits, rīcības.
- 7 *Commissione tributaria provinciale di Milano* apmierināja prasību; tās ieskatā, pēdējais minētais iemesls nūdien neesot pamatots, ņemot vērā, ka darbinieka rūpības trūkums neesot bijis “smags”.
- 8 *Agenzia delle dogane* pārsūdzēja minēto spriedumu *Commissione tributaria regionale della Lombardia*, kura tomēr to apstiprināja, arī uzskatot, ka spirta izlīšana ir notikusi a) neatgriezeniski un tāpēc nav bijis nodošanas patēriņam, un b) neparedzētu apstākļu dēļ, tāpēc bija izpildīti nosacījumi nodokļu samazinājuma piešķiršanai.
- 9 Tāpēc *Agenzia delle dogane* iesniedza kasācijas sūdzību iesniedzējtiesā.

### **Pamatlietas pušu galvenie argumenti**

- 10 *Agenzia delle dogane* norāda uz TUA 4. panta pārkāpumu; tas apgalvo, ka otrās instances tiesa esot nepareizi iekļāvusi sabiedrības darbinieka nolaidīgo rīcību neparedzētu apstākļu ietvaros un katrā ziņā esot uzskatījusi darbinieka rīcību par tādu, kas “nav smaga”, tā ka sabiedrības atbildība tika izslēgta.
- 11 Tā ieskatā, teorētiski ir iespējams pieļaut vieglas neuzmanības pielīdzināšanu vainas neesamībai, tomēr uzskata par būtiski nepieciešamu interpretēt to šauri,

tāpēc nozīmīgiem viegla neuzmanības gadījumiem ir jābūt patiesi pēc iespējas mazākam skaitam.

- 12 Turklāt *Agenzia delle dogane* ieskatā, tā kā veiktā darbība ir saistīta ar manipulācijām ar ārkārtīgi viegli uzliesmojošu precī, vainas noteikšanas nolūkos būtu bijis nepieciešams atsaukties uz objektīviem iekārtas atbilstības un drošuma standartiem saskaņā ar tehniskiem kritērijiem.
- 13 Sabiedrība atbildētāja norāda vispirms uz to, ka akcīzes nodokļa iekasējamības gadījums neesot iestājies, jo spirts, tā kā tas neatgriezeniski izlija, netika nodots patēriņam.
- 14 Ciktāl attiecas uz atbildību, sabiedrība apgalvo, ka tās darbinieka rīcību raksturojot viegla neuzmanība un ka viegla neuzmanība TUA 4. panta 1. punktā esot pielīdzināta neparedzētiem apstākļiem.
- 15 Sabiedrība apgalvo, ka valsts tiesiskajā regulējumā ietvertā atsauce uz “viegla neuzmanību” esot saderīga ar Direktīvu 2008/118, kaut arī tajā nav konkrēti paredzēta, jo, tās ieskatā, pati direktīva atstājot dalībvalstīm zināmu rīcības brīvību.

#### **Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts**

- 16 *Corte di cassazione* vispirms atgādina, ka tās judikatūrā par jēdzieniem “neparedzēti apstākļi” un “nepārvarama vara” ir izveidojusies divējāda pieeja.
- 17 Pirmā interpretācija ir subjektīvāka: iemesls, par ko neviens nav vainojams, ir notikums, par kuru parādniekam nav jāatbild; neparedzēts ir konkrētais notikums ārpus pušu darbības ietekmes, un atbrīvojuma pierādījums sastāv no tā, ka tiek pierādīta nodokļa maksātāja vainas neesamība, proti, ka kaitējums ir iestājies neparedzamā veidā, kas nebija pārvarams ar pienācīgām rūpīgām pūlēm konkrētajos lietās apstākļos.
- 18 Otrā pieeja atbalsta neparedzamības un nenovēršamības prasību konstatāciju, kas nepieciešamas, lai gluži objektīvi veidotos neparedzēti apstākļi, veicot izvērtējumu ar iespējamības kritērijiem attiecībā uz cēloņsakarības tiesiskumu, kas izslēdz jebkādu nozīmi, kāda varētu būt nodokļa maksātāja iespējamai rūpīgai vai nolaidīgai rīcībai.
- 19 Specifiskajā akcīzes nodokļa jomā *Corte di cassazione* šķiet izslēdzam to, ka neparedzētu apstākļu (vai nepārvaramas varas) ietvaros ir būtiski vērtēt nodokļa maksātāja izrādīto rūpību.
- 20 Tad iesniedzējtiesa precizē, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Direktīvas 2008/118 7. panta 4. punkta interpretāciju un, it īpaši, uz to, vai tajā paredzētais atbrīvojums var vai nevar tikt atzīts arī gadījumā, ja notikums, kas izraisījis akcīzes preces neatgriezenisku zudumu, ir atkarīgs no noliktavas turētāja

vai viņa darbinieka rūpības un piesardzības trūkuma, kaut arī tas tiek vērtēts kā viegla neuzmanība.

- 21 Lai iesniedzējtiesa varētu taisīt nolēmumu, izšķirošs ir jautājums par to, vai neparedzētu apstākļu (un nepārvaramas varas) jēdziens Savienības tiesībās ietver arī vainu saturošas rīcības bez iepriekšēja nodoma (*condotta colposa*) īstenošanu; turklāt, ja atbilde ir noliedzoša, vai ar Savienības tiesībām akcīzes nodokļa jomā ir saderīga Itālijas likumdevēja veiktā rīcības, kuras pamatā ir viegla neuzmanība pret pusi vai pret trešajām personām, pielīdzināšana neparedzētiem apstākļiem un nepārvaramai varai.
- 22 Iesniedzējtiesa atgādina Tiesas judikatūru par nepārvaramas varas un neparedzētu apstākļu jēdzienu interpretāciju attiecībā uz akcīzes nodokļa regulējumu, un piebilst, ka neparedzētu apstākļu jēdziens šķiet atbilstam tiem pašiem kritērijiem, kam nepārvaramas varas apstākļi.
- 23 Iesniedzējtiesas ieskatā, nepārvaramas varas apstākļa jēdzienu Tiesa ir skaidri izstrādājusi spriedumā *Société Pipeline Méditerranée et Rhône (SPMR)* un, ciktāl attiecas uz neparedzētu apstākļu jēdzienu, spriedumā VAS “Latvijas Dzelzceļš” ir sniegts vienots jēdziens, saistīts ar stingri cēlonisku aspektu, neskarot tikai koriģējumu atbilstoši samērīguma kritērijam (“bez pārmērīgām pūlēm”).
- 24 Turklāt no Direktīvas 2008/118 kompleksā regulējuma pārbaudes nešķiet izrietam situācijas, kurās fakta izdarītāja “vainai” tiktu piešķirta tāda nozīme, lai novērstu atbildības rašanos. Gluži otrādi, spriedumos *Silcompa* un *Generální ředitelství cel* uzsvars esot likts uz noliktavas turētāja objektīvo atbildību.
- 25 Tātad Savienības tiesībās noteiktais regulējums šķiet esam pamatots tikai uz neparedzētu apstākļu un nepārvaramas varas apstākļa nosacījumiem, kuri, ievērojot iepriekš minēto Tiesas judikatūru, prasa objektīvu elementu (“neparasti un neparedzami apstākļi”) un subjektīvu elementu (“pienākumu bez pārmērīgām pūlēm veikt visus atbilstošos pasākumus”), kas šķiet nesaderīgi ar rīcību – kāda ir rīcība, ko raksturo vaina –, kurā nav nedz neparedzamības, nedz nepieciešamās atbilstošo pasākumu veikšanas.
- 26 Ievērojot minētos apsvērumus, iesniedzējtiesa interesējas, vai *TUA* 4. panta 1. punkta noteikums, kas vieglu vainu pielīdzina neparedzētiem apstākļiem un nepārvaramai varai, identificē papildu nosacījumu – kas saistīts ar individuālu un subjektīvu izrādītās rūpības kritēriju – neparedzētiem apstākļiem un nepārvaramas varas apstākļiem, nosacījumu, kas veidotu atbrīvojuma no nodokļa gadījumu, ja [prece] tiek iznīcināta vai zaudēta, un kas būtu turpmāks un autonomas nosacījums papildus Savienības tiesiskajam regulējumam.
- 27 Iesniedzējtiesa vēlas arī pārbaudīt, vai *TUA* 4. panta 1. punktā minētais gadījums ir saderīgs ar Direktīvas 2008/118 7. panta 4. punktā noteikto, kur ir paredzēts, ka iznīcināšana vai zudums, kas neveido nodošanu patēriņam, var rasties arī “dalībvalsts kompetento iestāžu izsniegtās atļaujas dēļ”.

- 28 Šāda vārdkopa varētu atļaut dalībvalstij (kā Itālijai šajā lietā) identificēt turpmākas vispārējas nodokļa samazināšanas kategorijas. No otras puses, lasot tiesību normu kopumā, minētā vārdkopa, šķiet, drīzāk ir ar noslēdzošu un atlikumvērtību. Minētā vārdkopa tāpat ir jāattiecinā uz turpmākiem konkrētiem notikumiem, kas nav identificējami *a priori*, bet attiecas uz konkrētiem faktiskajiem elementiem, kuri pēc konkrēta izvērtējuma no kompetentās iestādes puses var katrā atsevišķā gadījumā attaisnot preces iznīcināšanas pasākuma veikšanu (ar “atļauju”). Šajā ziņā Direktīvas 2008/118 devītajā apsvērumā ir lietots termins “apstākļos”, kas šķiet attiecamies uz specifiskiem un identificējamajiem faktiskajiem elementiem, nevis uz vispārējām un būtībā nenoteiktām prognozēm.
- 29 Iesniedzējtiesa šajā sakarā atgādina, ka atbrīvošanas no nodokļa iemesli kā atkāpes no parastā nodokļu uzlikšanas režīma ir jāinterpretē stingri un šauri.
- 30 Iesniedzējtiesa norāda, ka Tiesa vēl nav spriedusi par šādu specifisku aspektu, kas ir jānoskaidro, lai identificētu iekasējamības jēdzienu, kas būtu vienots un spēkā esošs visā Savienības teritorijā.

DARBA VERSIJA